

NEDERHORST DEN BERG NOORD

ambities voor de planontwikkeling

HISTORIE

- Vanouds een veenweidelandschap
- Den Berg: het oudste gedeelte, verhoogd in het landschap
- De Reevaart was de ruggengraat van het dorp, aangelegd als een “shortcut” in de Vecht tijdens de Gouden Eeuw helaas gedempt in de vorige eeuw
- Spiegelplas: eerst turfwinning, daarna zandwinning, nu een ruime plas
- De Horn- en Kuijerpolder is een open veenpolder gebleven
- Nederhorst Noord is gelegen in deze polder

1884

1982

1968

2018

NEDERHORST DEN BERG NOORD

ambities voor de planontwikkeling

LANDSCHAP

- Aankopingspunten voor een waterrijk woongebied
- Karakteristieke waterstructuur als onderlegger
- Groenblauwe buffer tussen bestaande en nieuwe woongebied
- Plangebied is als 'weidevogelleefgebied' aangewezen door de provincie
- Aansluiting op het dorpslint en zijn laan- en kavelstructuur
- Handhaven van zichtlijnen naar de polder
- Geen fysieke verbinding naar de Spiegelplas (te voedselrijk)
- Vasthouden van water en verbeteren wateropvang (klimaatadaptie, vermindering bodemdaling)
- Minimale CO2 uitstoot door gebruik van duurzame bouwmaterialen
- Vermindering stikstofdepositie door gasloze wijk en uitstootarme aanlegfase in plaats van huidig agrarisch gebied
- Nieuwe dorpsrand heeft voor 75% een openbaar karakter

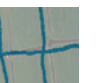

LEGENDA

bestaande
groene
dorpsrand

sloten-
structuur

75% nieuwe
dorpsrand
openbaar

plas-draszone
met lage be-
planting en
natuurvriendelijk
beheer

NEDERHORST DEN BERG NOORD

ambities voor de planontwikkeling

FAUNA

Rugstreeppad

- Komt voor in de omgeving
- Habitatrichtlijnsoort (rode lijst)
- Realiseren flauwe oevers, zandige structuren en ruigtes langs de watergangen
- Realiseren van poelen

Weidevogels, o.a. de grutto

- Aandacht voor het versterken van het leefgebied voor de weidevogel in de randzone van het plangebied
- Aanleggen plas dras zone en weidevogelleefgebied als foerageergebied en als buffer naar het landschap
- Realiseren kijkhut voor de natuurbeleving

Insecten, o.a. bijen, hommels, vlinders

- Bloemrijke mengsels voor bermen en gazons
- Bloesem- en vruchtdragende beplanting
- Groene daken
- Bijen- en insectenhôtels

Vogels en vleermuizen

- Nestmogelijkheden realiseren in de bebouwing (mussen- pannen, neststenen, etc.)
- Nestmogelijkheden realiseren in de openbare ruimte (nestkasten, vleermuistoren, etc.)

KB Wonen
december 2021

NEDERHORST DEN BERG NOORD

ambities voor de planontwikkeling

FLORA

- *Plas dras bufferzone in combinatie met een weidevogelleefgebied rond de woonwijk*
- *Natuurvriendelijke oevers met flauwe taluds in en rond de woonwijk*
- *Bevorderen inheemse en streekeigen flora:*
 - *Bloemrijke mengsels voor insecten*
 - *Aangepast maaibeheer voor bermen en oevers*
 - *Sinusbeheer*
 - *Struiken zoals sleedoorn en meidoorn voor vogels*
- *Veel aandacht voor natuur en natuurbeleving in het woongebied*
 - *Collectieve moestuin*
 - *Bloesem- en vruchtdragende beplanting (bijv. vlinderstruiken)*
 - *Takkenrillen voor vogels en klein wild*
 - *Etc.*

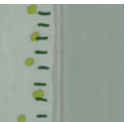

KB Wonen
december 2021

LEGENDA

**natuurvriendelijke
oevers, goed
op de zon**

**uitzichtpunt
weidevogels**

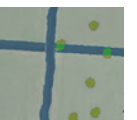
vleermuistoren

**gezamenlijke
moestuin
met vlinderstruiken**

bufferzone

**uitloopzone
weidevogelleefgebied**

NEDERHORST DEN BERG NOORD

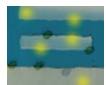
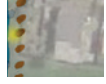
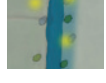
ambities voor de planontwikkeling

STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR

- Een waterrijk en natuurlijk woongebied
- Met robuuste natuurlijke waterstructuren aan het polderlandschap (plas dras en flauwe oevers)
- Weidevogelleefgebied aan de rand van de polder
- Groene overgang naar de bestaande woonwijk (bijv. collectieve moestuin of natuurpark)
- Dooradering van het woongebied met groen- en waterstructuren
- Een heldere, eenvoudige ontsluiting
- Directe voet- en fietsverbindingen naar de kern en de aangrenzende woonwijk

LEGENDA

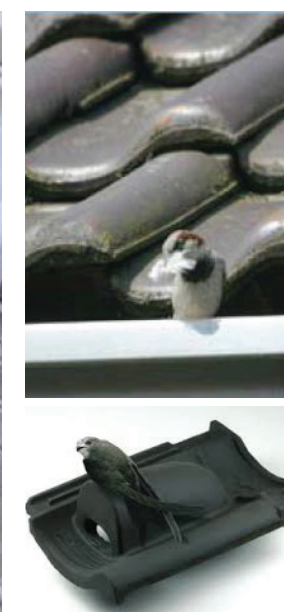
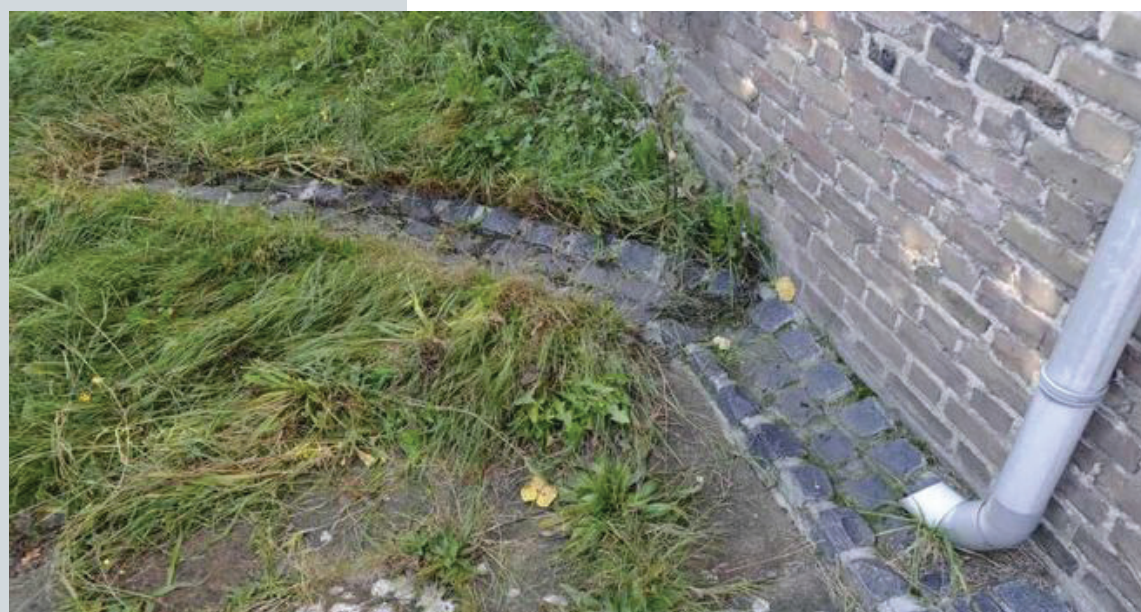
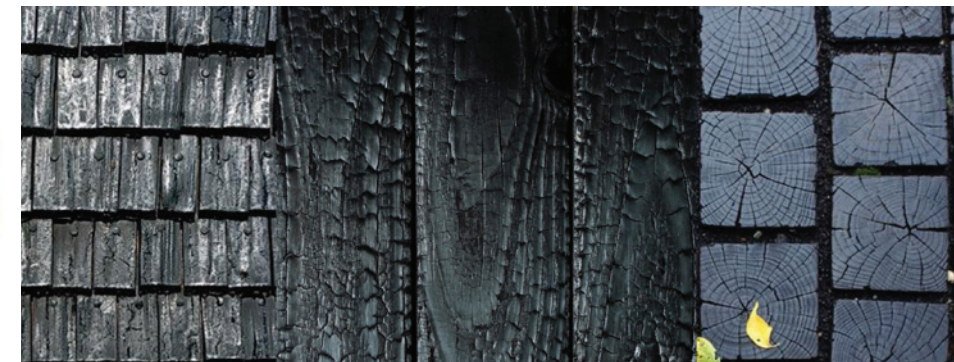
- slotenstructuur
- vogeleiland
- verbindingen
langzaam verkeer
- ontsluiting
gemotoriseerd verkeer
- natuureiland of collectieve
moestuin
- bijzondere bebouwing
- plas-drasmilieu
- weidevogelleefgebied

NEDERHORST DEN BERG NOORD

ambities voor de planontwikkeling

HOE TE BOUWEN?

- Betrekken omwonenden, interactief proces
- Onderzoeken duurzame bouwmaterialen, duurzame bouwprocessen
- Gebruik van grondstoffen en producten met langere levensduur en hergebruik
- Gasloos
- Uitwerken duurzame stedenbouw (afkoppelen regenwater, toepassen zonnepanelen, natuurlijk spelen, etc.)
- Gebouwen hebben natuurinclusieve voorzieningen

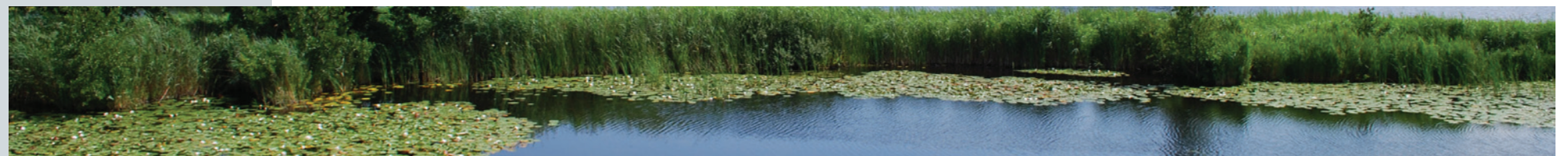
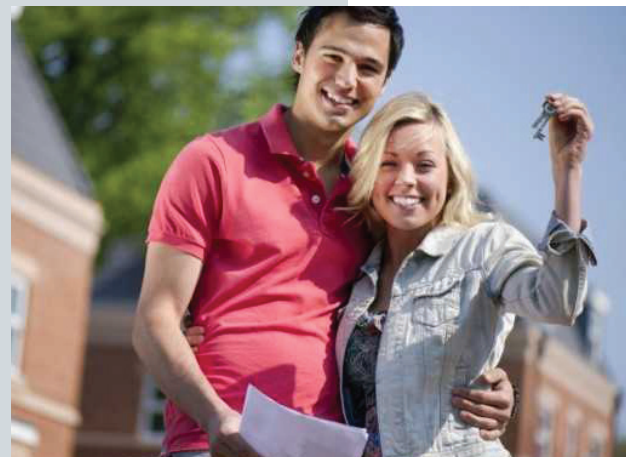

NEDERHORST DEN BERG NOORD

ambities voor de planontwikkeling

VOOR WIE?

- Aansluiten op de actuele vraag
- Met veel aandacht voor jonge gezinnen en ouderen
- Zowel grondgebonden als gestapeld
- Woonvisie: 1/3 betaalbaar, 2/5 gestapeld
- Kleinschalig en landschappelijk woonmilieu
- Co creatie met gemeente en omwonenden
- Met grote rol voor Gooi en Omstreken

RHO ADVISEURS - MEMO

DATUM	12 mei 2021	PROJECT	Nederhorst Noord
KENMERK	20201950_0013	OPDRACHTGEVER	Kennemerland Beheer
VAN	ir. Eric van der Aa, senior ecooloog		
AAN	Provincie Noord-Holland, gemeente Wijdemeren		

KWALITEITSEISEN WEIDVOGELLEEFGEBIEDEN

Omtrent de kwalitatieve eisen die aan weidevogelleefgebieden gesteld worden bestaan misverstanden die niet gefundeerd zijn zoals:

- weidevogels hebben een gebied van ongeveer 250 hectare nodig om bij gevaar en onvoldoende voedsel uit te kunnen wijken naar andere delen.
- weidevogels worden verstoord door bebouwing en opgaande beplanting binnen 250 meter afstand.

In de praktijk blijkt de kwaliteit van weidevogelleefgebieden echter vrijwel volledig bepaald te worden door het water- en graslandbeheer. De dramatische achteruitgang van de landelijke en provinciale weidevogelpopulaties in de afgelopen decennia is een gevolg van het steeds vroeger en massaler maaien (tegenwoordig ook 's nachts), de steeds diepere ontwatering en het steeds vaker scheuren en herinzaaien van de grasmatten waardoor bloemrijke, insectenrijke graslanden inmiddels vrijwel volledig zijn verdwenen uit agrarische gebieden waar melk voor de wereldmarkt wordt geproduceerd. Veel van de agrarische activiteiten in het broedseizoen zijn strikt verboden op grond van de Vogelrichtlijn en de Wet natuurbescherming.

Het provinciaal beleid is erop gericht dat bouw van woningen buiten stedelijk gebied alleen onder dwingende reden van groot openbaar belang mogelijk is. Bouwen in weidevogelleefgebieden zou kunnen leiden tot verstoring van weidevogels. Dit hoeft echter niet zonder meer het geval te zijn. Kwalitatieve maatregelen kunnen territoriale inperking van aangewezen weidevogelleefgebieden ruimschoots compenseren. Dit kan in de praktijk worden geïllustreerd bij de Wilmkebreekpolder, binnen de ring van Amsterdam. Dit volledig door stedelijk gebied ingesloten graslandpoldertje van 20 hectare (wegen en bebouwing overal binnen 200 meter afstand) kende dankzij een adequaat beheer in 2019 broedgevallen van grutto (4 broedparen), scholekster (3 broedparen), tureluur (8 broedparen) en Kievit (40 broedparen). Deze aantallen zijn al 10 jaar stabiel tot licht stijgend. Omgerekend komt dit neer op 16 broedparen grutto per 100 ha waarmee dit gebied ruimschoots voldoet aan de provinciale definitie van gruttokerengebied (minimaal 10 bp/100 ha). Toch is dit gebied niet aangewezen als weidevogelkerngebied in het provinciaal natuurbeleid. Dergelijke gebieden met een vergelijkbaar beheersplan zouden beleidsmatig kunnen worden aangewezen. En er zijn meer van dit soort geschikte c.q. geschikt te maken weidevogelpolder-tjes. Zie bijvoorbeeld ook de Voorofsche polder (31 ha) in Zuid-Holland, een rijk weidevogelleefgebied ingeklemd tussen een bedrijventerrein, hoogbouw, bosgebied en een provinciale weg.

Door het territoriaal inperken van weidevogelleefgebieden ten behoeve van woningbouw op een oppervlak van 7 ha zoals voorgesteld voor de uitbreiding van de woonkern Nederhorst den Berg, zijn ook voordelen te behalen door het treffen van kwaliteitsmaatregelen in de inrichtings- en in de beheersfeer voor gronden rondom dit woningbouwplan.

Gunstig stikstofeffect

Door het opheffen van 7 hectare intensief agrarisch graslandgebruik wordt bovendien een grote jaarlijkse ammoniakemissie opgeheven. Daarvoor in de plaats komen de emissies van de dagelijkse verkeersbewegingen van en naar de nieuwe

(aardgasloze) woonwijk. Een verkennende berekening in AERIUS Calculator laat zien dat dit project leidt tot een daling van de stikstofdepositie op maar liefst 3 overbelaste Natura 2000-gebieden (Naardermeer, Oostelijke Vechtplassen en Botshol). De grootste daling treedt op binnen het Naardermeer (- 0,09 mol/ha/jr).

Conclusie

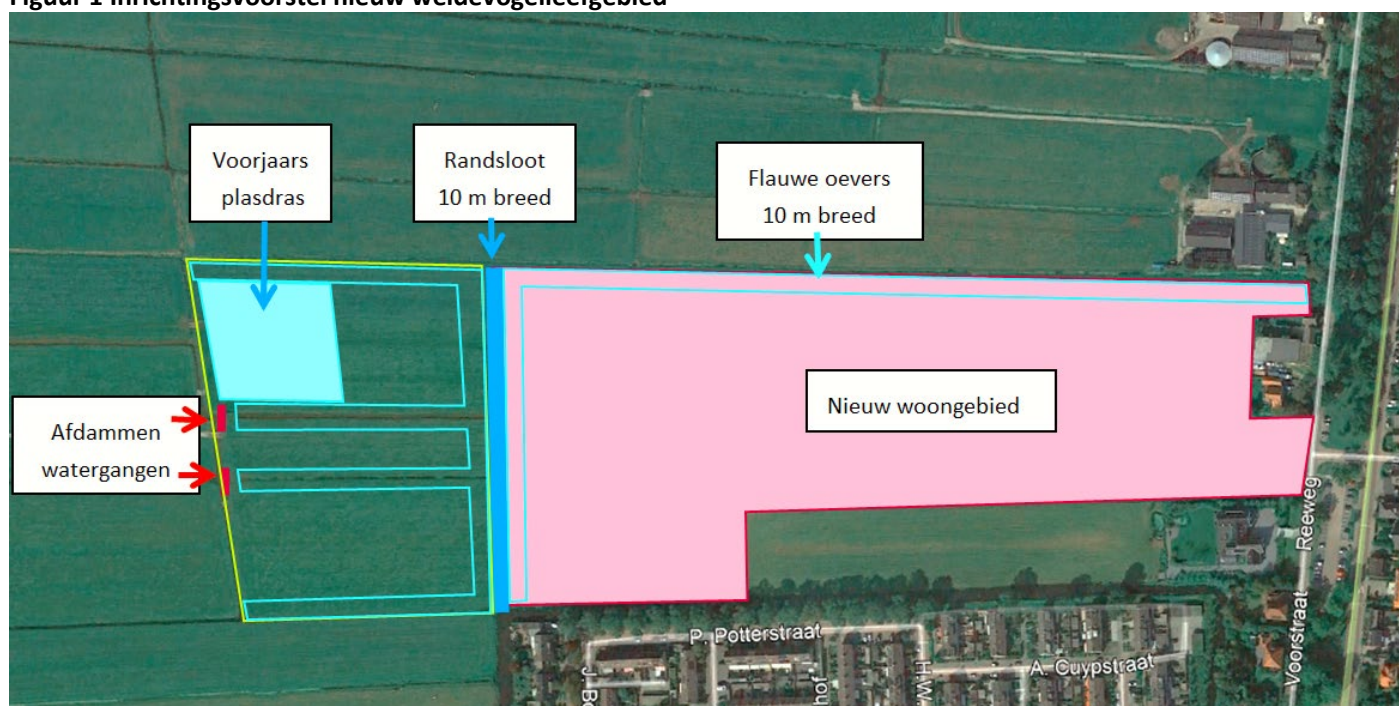
- De beoogde woningbouwlocatie heeft geen betekenis voor weidevogels. Dit wordt bevestigd door het ecologisch rapport van Els & Linde B.V. (kenmerk 18211, d.d. 13 juni 2019, geactualiseerd d.d. ...)
- Voor de compensatie van weidevogelleefgebied heeft de provincie Noord-Holland de Uitvoeringsregeling natuurcompensatie Noord-Holland (2014) opgesteld. Conform de uitvoeringsregeling kan dit in de vorm van realisatie van nieuw weidevogelleefgebied, maar indien het minder dan 5 hectare omvat, kan ook financieel gecompenseerd worden (artikel 1, lid 3). Het plangebied is echter groter dan 5 hectare. Compensatie moet plaatsvinden in de nabijheid van het aangetaste gebied tenzij wordt aangetoond dat dit niet mogelijk is.
- Fysieke maatregelen ter compensatie van de aantasting van een weidevogelleefgebied dienen te omvatten:
 - a. inrichtingsmaatregelen voor een omzomende grondstrook rond het te realiseren woongebied; en
 - b. een actief weidevogelbeheer in een gebied dat minimaal gelijk is aan de oppervlakte van het aangetaste weidevogelleefgebied, rekening houdende met een jaarlijkse rustperiode in de nestfase waarin agrarische werkzaamheden niet zijn toegestaan van 1 april tot en met 15 juni voor een periode van 30 jaar (artikel 3).
- Aansluitend aan het nieuwe woongebied kan door adequate herinrichtingsmaatregelen en water- en graslandbeheer wel een kwalitatief hoogwaardig weidevogelleefgebied worden ontwikkeld.
- De afname van het provinciale beleidsmatige weidevogelleefgebied van de Horn- en Kuijerpolder als gevolg van de beoogde woningbouw is daarmee meer dan evenredig verantwoord te achten. Een voorstel voor inrichtingsmaatregelen en actief beheer van het weidevogelleefgebied is weergegeven in de bijlage bij deze memo.
- Het project leidt bovendien tot een daling van de stikstofdepositie op 3 omliggende (overbelaste) Natura 2000-gebieden.

BIJLAGE 1 VOORSTEL INRICHTING EN BEHEER NIEUW WEIDVOGELLEEFGEBIED

Inrichting

Onderstaand is een inrichtingsvoorstel weergegeven voor 3 ha nieuw weidevogelleefgebied, grenzend aan het nieuwe woongebied.

Figuur 1 Inrichtingsvoorstel nieuw weidevogelleefgebied

Afdammen watergangen

Cruciaal voor het realiseren van een kwalitatief hoogwaardig weidevogelleefgebied is verhoging van het waterpeil. Dit kan door het afdammen van de twee centrale watergangen. Het peilbeheer dient vervolgens afgestemd te worden op een voorjaarsgrondwaterstand van 20-40 cm beneden maaiveld. In de loop van mei/juni mag de grondwaterstand niet verder weg zakken dan 50-60 cm beneden maaiveld.

Voorjaars plasdras

Plas-dras situaties hebben in het vroege voorjaar een grote aantrekkingskracht op weidevogels, met name op grutto's die dan terugkeren uit Afrika. Een plas-dras kan worden gerealiseerd door het opwerpen van een dammetje rondom het perceel en dit in het voorjaar vol te pompen met 5-10 cm water, bijvoorbeeld met een zonnepomp. De benodigde grond komt hier beschikbaar door de aanleg van flauwe oevers langs bestaande watergangen.

Figuur 2 Voorbeeld plas-dras ('t Weegje, Waddinxveen)

Aanleg flauwe oevers

Door de aanleg van flauwe oevers langs bestaande watergangen komt meer foerageerhabitat beschikbaar voor volwassen vogels en hun kuikens. Deze flauwe oevers voorkomen ook verdrinking van kuikens.

Randsloot

Doortrekking van de bestaande randsloot uit het zuiden is noodzakelijk om betreding van het weidevogelleefgebied te voorkomen. In combinatie met de flauwe oevers aan weerszijden ontstaat een aantrekkelijke 20-30 meter brede water- en moeraszone. Aan de kant van de woonwijk kan deze worden voorzien van een wandelroute, visplekken en/of een uitkijkpunt met informatie over het weidevogelleefgebied.

Beheer

Een volwaardig weidevogelleefgebied kent een mozaïekbeheer met hooiland en weiland.

- Hooilanden, na 15 juni of later gemaaid met afvoering van het maaisel en eventueel nabeweiding. Optimale maai-data zijn afhankelijk van het verloop van het broedseizoen en dus een kwestie van maatwerk;
- Beweiding met een veedichtheid van maximaal 1,5 stuk vee per hectare. Hogere veedichtheden geven een groot risico van vertrapping van de zode en van vertrapping van significante hoeveelheden eieren.
- bemesting gebeurt bij voorkeur door middel van ruige stalmest, vóór 1 april of na eind juni. Een voor weidevogel-beheer geschikte mestgift bestaat uit 15 ton ruige stalmest per hectare per jaar.
- In het belang van een goed ontwikkelde bodemfauna dient de bodem niet teveel te verzuren. Indien de pH onder de 4,5 komt, dient de bodem bekalkt te worden.

- In verband met eventuele aanwezige botanische kwaliteiten en de plaatstrouw van vogels, is het van belang om hetzelfde beheer steeds op dezelfde locatie uit te voeren

In beheerscontracten, mogelijk met subsidies van de provincie, zullen bovenstaande beheerrichtlijnen kunnen worden vastgelegd en mogelijk verder worden gedetailleerd.

Kosten

Inclusief de inrichting vergt dit voorstel een investering van circa € 300.000. De beoogde 150 woningen worden dus per stuk € 2.000 duurder.

Voor het beheer zijn verschillende subsidies beschikbaar. Een interessante aanvullende geldstroom is het verkopen van CO2-certificaten door het verminderen van de veenoxidatie door vernatting van de 3 ha grasland. Gemiddeld komt er in Nederland jaarlijks 30 ton CO2 vrij per hectare agrarisch veenweidegebied, afhankelijk van de dikte van het veenpakket en de ontwateringsdiepte (bron: CLM Onderzoek en Advies 2018). De Europese CO2-emissieprijs bedraagt inmiddels € 50 per ton en blijft waarschijnlijk verder stijgen. Uitgaande van een vermeden emissie van 20 ton/ha/jr (dus 60 ton voor 3 ha) betekent dit een jaarlijkse aanvullende geldstroom van € 3000 voor het beheer van het gebied.

Borging

Het nieuwe weidevogelleefgebied kan planologisch-juridisch worden geborgd door het opnemen van een natuurbestemming in nieuwe planologische maatregelen en het vastleggen daarvan in voorwaarden van de omgevingsvergunning voor het woningbouwplan. Daarnaast zal het beheer nog geborgd kunnen worden in een beheerscontract met de provincie.

Overige Vergunningen en meldingen

Waterschap

- Voor het verhogen van het waterpeil en voor het aanleggen van een plasdras die het hele jaar of een groot deel van het jaar met water gevuld is, is een watervergunning van het Waterschap nodig.
- Voor activiteiten als het vol zetten van laagten of greppels en het aanbrengen van laagten in percelen, is een melding aan het Waterschap verplicht, maar geen vergunning nodig. Deze maatregelen beïnvloeden namelijk ook de waterhuishouding van de omgeving (er moet bijvoorbeeld 's zomers meer water ingelaten worden).

Gemeente

De gemeente is vergunningverlener voor de omgevingsvergunning welke nodig is voor bijvoorbeeld het oprichten van een wind- of zonnepomp. Ook de eventuele vergunningen voor het verlagen van het maaiveld en het onderhoud aan het landschap vallen onder de bevoegdheid van de gemeente.

Betreft: weidevogels
 Locatie: Horn en Kuijerpolder te Nederhorst den Berg
 Datum: 8 augustus 2021
 Ecoloog: 06-27564247
 Steller: P.J.H. van der Linden & M. Josemans

Kennemerland Beheer is bezig met de uitwerking van plannen voor ontwikkeling van 175 woningen in de Horn- en Kuijerpolder. De locatie ligt aan de noordrand van het dorp Nederhorst den Berg. De oppervlakte is ongeveer 8 ha en bestaat overwegend uit weiland. De woningbouw is een wezenlijke bijdrage aan de vraag naar woningen in de Randstad en daarmee een groot maatschappelijk belang. De gemeente Wijdmeren is in principe akkoord met het bouwen van woningen op die locatie.

Recent, mei 2018, heeft de provincie Noord-Holland bepaald dat de Horn- en Kuijerpolder een beschermd weidevogelleefgebied is. Door die aanwijzing lijkt woningbouw geblokkeerd. Els & Linde is gevraagd te beoordelen wat de eventuele effecten op weidevogels zijn en of de aanwijzing op juiste gronden is geschiedt.

Daarvoor zijn in 2019 de weidevogels geïnventariseerd en vergeleken met de gegevens van de provincie. Op basis van die inventarisatie is beoordeeld of er een basis is voor een aanwijzing als weidevogelleefgebied.

In 2021 is de inventarisatie herhaald. In voorliggend verslag worden de resultaten gepresenteerd en besproken. De analyse is niet opnieuw uitgevoerd.

Inventarisaties

De weidevogels zijn in 2021, gelijk aan 2019, driemaal geïnventariseerd; op 24 maart, 26 april en 31 mei. Voor de inventarisatie is dezelfde techniek en intensiteit gebruikt als in 2019, zodat de waarnemingen vergelijkbaar zijn. Er zijn weer opvallend weinig weidevogels waargenomen. De conclusie uit 2019 dat de Horn- en Kuijerpolder een marginaal gebied voor weidevogels is blijft overeind.

	2019			2021		
	27-03-19	15-04-19	16-05-19	24-03-21	26-04-21	31-05-21
Grutto	-	-	-	-	-	-
Scholekster	4	4	8	2	2	2
Kievit	4	6	7	1	2	1
Tureluur	1	4	5	-	1	-

Tabel 1. Aantal broedparen in 2019 en 2021 in de Horn- en Kuijerpolder

Maart 2021

Het aantal weidevogels is zeer gering; Scholeksters (3) en Kievit (2), en iets lager dan in 2019. Van de kievit kon worden vastgesteld dat het om een broedpaar gaat (baltsend). Van de Scholekster was dat nog niet waarneembaar. In de Horn- en Kuijerpolder zijn vrij veel ganzen en meeuwen waargenomen.

April 2021

Twee van de drie Kieviten maakten enkele duikvluchten (baltsen). De Scholeksters en Grutto's waren aan het foerageren. De Tureluur maakte tevens nestindicerende vluchten om andere vogels te verjagen. Vermoedelijk komen de Grutto's van een natuurgebied ten westen van de Horn en Kuijerpolder, gezien meerdere Grutto's in deze richting de polder over vliegen (van west naar oost). Ook nu zijn er vrij veel ganzen aanwezig en opvallend veel wilde eenden.

Mei 2021

Er zijn twee scholeksters waargenomen op het platte dak van Reeweg 2A, waarvan één dier met voedsel het dak op vloog. Hoogstwaarschijnlijk is er een nest op het dak. Eén kievit is foeragerend waargenomen in de polder. Er zijn verder geen waarnemingen van weidevogels, nesten en/of jongen in de Horn en Kuijerpolder. Het lijkt dat de meeste broedpogingen zijn mislukt, mogelijk door het koude en natte voorjaar.

Trend

Het aantal waarnemingen van broedparen in maart en april zijn in 2021 lager dan in 2019. En het aantal vogels in mei zijn veel lager dan in 2019. Waarschijnlijk als gevolg van een slecht broedresultaat. Opvallend is dat een scholekster op het dak van Reeweg 2A broed en niet in het weiland. De vogels is in de tabel wel meegeteld als broedende weidevogel. Als naar de trend gekeken wordt blijkt dat de dichtheid van de weidevogel gedurende de jaren niet significant afwijkt. Er is een lichte niet-significante stijging. 2018 is een opvallende uitzondering. De plotselinge piek is niet verklaarbaar uit het gevoerde beheer of verbetering van het habitat. Waarschijnlijk is 2018 als een anomalie te beschouwen.

	2009	2012	2015	2018	2019	2021
grutto	1,3	1,3	-	4,7	-	-
weidevogels	2,0	2,7	-	14,0	4,2	3,4

Tabel 2. Dichtheid van weidevogels (bp/100 ha).

P.J.H. van der Linden
Els & Linde b.v.

maart 2019

maart 2021

april 2019

april 2021

mei 2019

mei 2021

	Maart	April	mei
Wilde eend	22	35	6
Blauwe reiger	2	1	
nijlgans	9	10	7
meerkoet	4	2	5
Grauwe gans	15	27	3
Zwarte kraai	4		
Ooievaar	1		
kauw	10	12	20
Grote zilverreiger	1		
Canadese gans	7		12
Spreeuw	2	30	25
Kokmeeuw	25		
Kleine mantelmeeuw	10		
Turkse tortel		2	
houtduif		8	3
Aalscholver		1	1
soepeend			2

Tabel 3. overige vogels in de Horn- en Kuijerpolder